

6 VZDĚLÁVACÍ OBLAST UMĚNÍ A KULTURA V KONTEXTU CHARAKTERISTIK ŠKOL

V předchozích kapitolách byla představena hlavní zjištění z hodnocení postavení a vnímání vzdělávací oblasti Umění a kultura řediteli škol, učiteli hudební a výtvarné výchovy a žáky, respektive z hodnocení personálních a materiálních podmínek a forem podpory rozvoje žáků pro naplňování záměrů této vzdělávací oblasti. Je přitom přirozené, že situace základních škol různých charakteristik (např. vzhledem k velikosti školy) se bude od sebe odlišovat, přičemž tuto skutečnost je potřeba zohlednit v souvisejících úvahách. Z těchto důvodů se tato kapitola zaměřuje na hodnocení specifík škol, která se vztahují ke sledovaným tématům vzdělávací oblasti Umění a kultura, a to se zohledněním úrovně ředitelů škol, učitelů hudební a výtvarné výchovy a žáků. Tabulka č. 4 představuje přehled charakteristik škol vstupujících do dalšího hodnocení.

TABULKA 4 | Přehled charakteristik škol vstupujících do hodnocení

Charakteristika školy	Hodnoty charakteristiky školy
Lokalizace školy – obec ¹⁷	(a) školy lokalizované v jádrových územích větších měst; (b) školy lokalizované v zázemí větších měst (suburbium); (c) školy lokalizované v dalších venkovských obcích
Velikost školy	(a) malé školy (0–60 žáků); (b) středně velké školy (61–250 žáků); (c) velké školy (více než 250 žáků)
Organizovanost školy	(a) plně organizované školy; (b) neúplně organizované školy jen s 1. stupněm
Profilace školy	(a) školy profilující se v oblasti umění a kultury; (b) školy neprofilující se v oblasti umění a kultury
Převažující pedagogický přístup	(a) převažující běžný pedagogický přístup; (b) převažující alternativní pedagogický přístup (např. konstruktivistický přístup, činnostní učení, waldorfská či Montessori pedagogika)
Lokalizace školy – kraj	Proměnná nabývá hodnoty jednoho ze 14 krajů České republiky (včetně území hlavního města Prahy)

6.1 Ředitelé škol

Hodnocení specifík škol je v případě odpovědí jejich ředitelů založeno na sedmi ukazatelích, které jsou přehledně uvedeny v tabulce č. 5.

TABULKA 5 | Přehled hodnocených ukazatelů založených na odpovědích ředitelů škol

Ukazatel	Popis ukazatele
Vnímaná důležitost vzdělávací oblasti Umění a kultura	Ukazatel nabývá vyšších hodnot, pokud ředitel školy vyjadřuje vyšší míru svého souhlasu s tvrzením, že vzdělávací oblast Umění a kultura je stejně významná jako jiné vzdělávací oblasti.
Aprobovanost výuky	Ukazatel nabývá vyšších hodnot, pokud je vyšší podíl hodin (a) hudební výchovy; a (b) výtvarné výchovy vyučován a probírá.
Materiální vybavenost	Ukazatel nabývá vyšších hodnot, když: (a) ředitel uvádí, že škola disponuje potřebným vybavením pro výuku v oblasti Umění a kultura podle ŠVP; (b) škola má specializovanou učebnu či jiný vhodný prostor pro hudební výchovu; a (c) škola má specializovanou učebnu či jiný vhodný prostor pro výtvarnou výchovu.
Nepovinná/volitelná kulturně-umělecká aktivita školy	Ukazatel nabývá vyšších hodnot, když: (a) škola nabízí široké spektrum kulturně-uměleckých kroužků, především pak hudební a dramatický kroužek; a (b) na škole působí vyšší počet kulturně-uměleckých útvarů, především pak pěvecký sbor, divadlo a hudební skupina.
Nepovinná/volitelná hudební aktivita školy	Ukazatel nabývá vyšších hodnot, když: (a) škola nabízí hudební kroužek; (b) na škole působí pěvecký sbor a orchestr; a (c) se žáci účastní hudebních vystoupení.
Školní besídky a projektové dny s vysokou účastí žáků	Ukazatel nabývá vyšších hodnot, když: (a) škola organizuje školní akademie/besídky a projektové dny; a (b) organizovaných mezitřídních aktivit školy se účastní vyšší podíl žáků školy.
Spolupráce s umělci a kulturně-uměleckými organizacemi	Ukazatel nabývá vyšších hodnot, když škola spolupracuje s umělci a kulturně-uměleckými organizacemi na pravidelné bázi.

Tabulka č. 6 zachycuje výsledky hodnocení ukazatelů definovaných v tabulce č. 5 vzhledem k charakteristikám škol uvedeným v tabulce č. 4. V tomto ohledu se primárně ukazuje, že možnosti malých, neúplných a venkovských škol pro rozvoj žáků v oblasti Umění a kultura jsou limitovány především horším materiálním vybavením, omezenou nabídkou nepovinných kulturně-uměleckých aktivit školy (např. kroužky, umělecké útvary) a nižší úrovní spolupráce s umělci a kulturně-uměleckými organizacemi, a to v kontextu omezených personálních, případně finančních kapacit těchto škol. Na druhou stranu jsou to právě tyto školy, jejichž všichni žáci se mohou účastnit školních besídek a projektových dnů orientovaných na kulturu, a to včetně vystoupení mimo prostory školy. Takto jsou základní školy jedním z klíčových aktérů společenského života především venkovských obcí. Za pozornost také stojí, že ředitelé malých a neúplných škol přikládají vzdělávací oblasti Umění a kultura vyšší význam než ředitelé škol velkých.

¹⁷ Vymezení je založeno na datech podle OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., KLSÁK, A. (2018). *Metodika sledování rozsahu rezidenční suburbanizace*. Pátá verze. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Urbánní a regionální laboratoř. Dostupné na: <http://urrlab.cz>.